

Dr inž. DINKO MOROVIĆ
Split

Jadransko ribarstvo kao privredna grana i njegov perspektivni razvoj

Sasvim specifični položaj jadranskog ribarstva u jugoslavenskoj privredi pokazuje niz karakteristika, koje ga odvajaju od ostalih privrednih grana (npr. stočarstva ili ratarstva u poljoprivredi). Ribarstvo zahvaća niz različitih oblasti, od kojih su neke naprosto izvan domašaja čovjeka, pa se ne mogu onako planirati, kako je to uobičajeno u poljoprivredi prigodom savstavljanja perspektivnih planova.

Najbolje se to vidi iz nekih podataka dosadašnjeg nastojanja planiranja u ribarstvu. Još 1947. god. prigodom prvog petogodišnjeg plana bilo je planirano povećanje ulova u 1951. god. na 50.000 tona. Obzirom na riblji fond u Jadranu i ulov koji postižu naši susjedi preko mora, ta cifra nije bila pretežana i ona se mogla postići, ali je to zahtijevalo izmjenu čitave ribarske strukture na našoj obali. Trebalo je graditi posebno adaptirane brodove hladnjače za smještaj ulovljene ribe, brodove tzv. »portulate«, tj. brodove koji bi brzo s mjesta ulova prebacili ribu u centre, organizaciju prihвата, itd. i veoma izvježbani stručni kadar. Međutim, uza sve napore, koji nisu bili bez pozitivnih rezultata, maksimalni ulov koji je bio postignut u našem dijelu Jadrana iznosio je oko 25.000 tona, dakle, tačno polovinu od planom predviđenog.

Zašto je to bilo tako?

Dobro je to analizirati, radi budućih predviđanja. U prvom redu bilo je to radi toga što se naše ribarstvo orijentiralo na ulov plave ribe, i to srdele, kao sirovine koja čini glavni stup našeg ribarstva i bazu riblje industrije kod nas (sve do časa kad su tvornice počele kupovati ocenske tunje). A lov srdele u Jadranu usprkos sve modernizacije ribarske flote (radiofonija na ribarskim brodovima, echosounder) zavisio je i o još jednom faktoru, a to su fluktuacije tj. redovna kolebanja pojavljivanja srdelskih masa u Jadranu. Naravno, uz ta kolebanja nije bilo moguće postići ono što se mislilo. Bilo je slučajeva očajnih godina, a bilo je slučajeva velikih ulova, da se riba, budući je prihvatna služba zakazala, bacala u more. Kolebanja pojave plave ribe u Jadranu osnovni je faktor s kojim treba računati prilikom donošenja plana. Biološka ispitivanja nisu još sasvim riješila ključni problem plave ribe, kako srdele, tako i pojave tunja u Jadranu.

A čitav naš ribolov bio je usmjeren upravo na plavu ribu. Tu su se očekivale one velike rezerve koje bi dale količinu od planiranih 50.000 tona. Druga rezerva našeg ribarstva su lovine povlačnim mrežama kočama, brodovima kočarima.

Mi smo imali kočarsku flotu. Ta je flota i danas impozantna svojim brodovima i spremnim ljudima. Međutim, eksploatacija našeg mora i otvorenog dijela Jadrana ovom flotom kočara, dovela je u pitanje količinu ulova, a ujedno i riblji fond u priobalnom moru. Nema perspektive kočarenju, ako se ne baci na široko more i ne kočari danonoćno. Ekonomičari su izračunavali prognoze tih ulova po jednom satu povlačenja, ali osim brodova poduzeća »Jadran« u Splitu i nešto brodova u Istri, nije se eksploatiralo područje kako su ekonomičari (i neki biolozi) predlagali, nego se koristio priobalni riblji fond, i naravno taj je svakog dana sve manji i manji, pa se sve manje lovilo.

Kao privredna grupa Jadransko ribarstvo je posljednjih godina došlo u tešku situaciju i sada ima nade, da će se prići njegovom saniranju jednim zahvatom koji izlaz nalazi ne više samo u Jadranu, nego u izlasku brodova na Atlantik, na obale Afrike, kao što su to već ranije učinile druge zemlje.

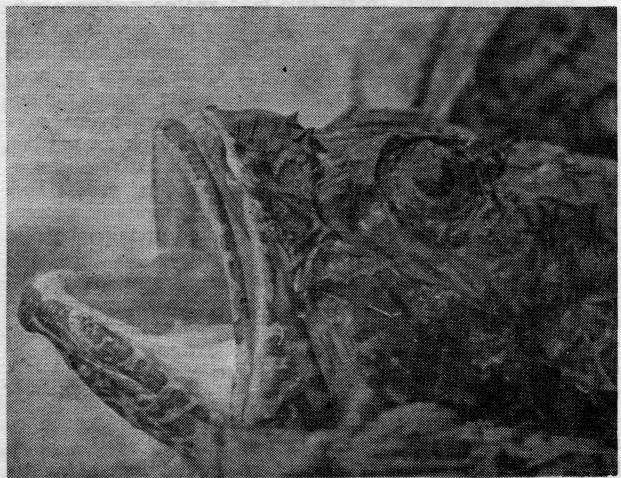
Perspektivni razvitak jadranskog ribarstva, ako ga gledamo u cjelini, zavisit će mnogo o izlasku brodova na Atlantik, ali taj problem u ovom članku nećemo tretirati, budući je on veoma kompleksan.

Mi ćemo se zadržati samo na Jadranu, u našim okvirima i dati jednu približnu sliku perspektivnog razvoja, onako kako ga stručnjaci predviđaju.

U domeni lova plave ribe trebat će u budućnosti koristiti sve što se može loviti i plasirati, a to znači ne samo orijentirati se na srdelu i tunja, nego i na one vrste riba kojih ima mnogo, ali im kvaliteta nije adekvatna srdeli ili tunju. Međutim, činjenica je da te ribe (papaline, bukve, šnjura npr.) imade veoma mnogo i da se može ta riba loviti sve dok je ima. Da bi se znatno povećao na taj način ulov u Jadranu nema sumnje. Drugo je sad pitanje plasmana ovakve ribe, mogućnost prerade u konzerve, riblje brašno itd.

U domeni lova povlačnim mrežama treba se orijentirati na lov izvan obalnih područja i kočariti dan i noć, u uvjete koji takav način lova mogu propagirati. Uz pretpostavku iznijetu već ranije u našoj štampi o ulozi odnosa meso—riba, mišljenja smo da će u budućnosti svaki napor za ulov što veće količine ribe biti isplativ. Posebnu perspektivu imat će priobalni ribolov i školjkarstvo i to u uporedo sa intenziviranjem turizma u obalnom pojasu. Iako u priobalnom ribolovu imamo dosta perspektivnih mogućnosti, mi još nismo ovaj problem zahvatili onako kako to zaslužuje. Tome je glavni razlog nedostatak stručnih kadrova s jedne, i mali objekti za eksploataciju s druge strane. Priobalni ribolov mogao bi se na Jadranu razviti kao sitno obrtnički, odnosno domaća radinost i to u okviru naših pozitivnih zakona. Na pojedinim mjestima naše obale ima lokacija koje bi se mogle koristiti za školjkarstvo i uzgoj plemenitih vrsta riba i na manjim područjima, zahvatima koje bi mogli realizirati bilo neke ribarske zadruge, ondje gdje postoje, bilo pojedinci ribari. To su npr. jastožare, uzgoj kamenica i dagnji, periski (loščura), manji ribnjaci u blizini turističkih naselja. Nekoliko pak većih objekata u perspektivnom planu već je predviđeno da se privedu boljoj eksploataciji. Modernizacija ribarstva, uz pomoć rezultata naučnih ustanova, neminovno se nameće novom perspektivnom programu razvitka. Koliko će se ostvariti od predviđenog, zavisit će od ulaganju sredstava.

Budućnost priobalnog ribolova mogla bi biti, uz razvitak turizma na našoj jadranskoj obali veoma svjetla, ako bi se racionalno čuvao riblji fond. Današnje stanje eksploatacije priobalnog mora je neracionalno, pozitivni zakoni o zaštiti ribe mnogo se krše (zakon o dozvoljenim i nedozvoljenim sredstvima lova, minimalne dužine ribe, zone za eksploataciju jastoga, rezervati itd.).

Glava šćupine (bodeljke)